

VÄGLEDAREN

i utbildning och arbetsliv

I Sundsvall firade man nya lokaler för fordon- och transportprogrammet

SIDAN 22-23

"OM VI INTE SKYDDAR
VÅR EGEN PROFESSION,
VEM GÖR DET DÅ?"

Innehåll i detta nummer!

4

Kompetensförsörjning

Kompetensarena Stockholm bjöd in till en heldag med fokus på kompetensförsörjning

6

Yrkeskampen

Regionsfinalen av Yrkeskampen i Stockholm bjöd på rafflande tävlingar och interaktivt branschtorg

12

AI och vägledning

Varför bör studie- och yrkesvägledare ha kunskaper i AI? AI-experten Joakim Cao reder ut några frågetecken

14

AI och vägledning

AI-experten Joakim Cao ger sina tre bästa tips till vägledare mitt i den brinnande digitala utvecklingen

26

Gymnasiet

Många saknar gymnasiebehörighet, det vill ingenjören Glajol Toosi ändra på

32

Intervju

Mia Lindberg träffar två kreativa vägledare och pratar om olika karriärvägar för studie- och yrkesvägledare

34

Gymnasiet

Regional planering och dimensionering av gymnasial utbildning

Framsidan

Invigning av nya lokaler för fordons- och transportprogrammet vid Sundsvalls gymnasium

Kära läsare,
 November igen och fram till nu har vi varit utan snö och haft relativt varmt. Idag helt plötsligt 15 cm snö och blåsigt så kanske blir det vinter men inget är stensäkert när det gäller vädret. Förra året vid denna tid var jag på väg att avrunda ett längre vikariat för att återgå till ett avslutat arbetsliv inför nyåret. Var sen delvis ledig under våren men nu är jag tillbaka på samma arbetsplats sen fyra månader under rekryteringsperiod. Jätteroligt att vara tillbaka och möta de trevliga och kompetenta människor jag lärde känna förra året även om jag tycker att det är sorgligt att det är så svårt att få tag i personal.

I dessa tider förbereder gymnasieskolan sig för besök från grundskolans år 9-elever inför gymnasievalet. Det snitslas banor och putsas på program och gymnasieeleverna drillas till fullfjädrade guider. Det blir två roliga dagar, sen lite paus och nästa vecka ett öppet hus då vi hoppas att även vårdnadshavare hittar till oss. Under 2024 genomförde Sveriges Vägledarförening sin nationella konferens i våras, i slutet av mars närmare bestämt så vi får vänta till nummer 4 2025 innan det blir dags för en ny konferensdokumentation i årets sista nummer. Det blir dessutom något utöver det vanliga! Sveriges Vägledarförening fyller nämligen 50 år 2025 så det kommer att märkas lite extra när det gäller föreläsare och konferensinnehåll. Oktober 2025 är det dags för konferens och jubileumsfirande - bara anmäl er! Mer information i tidningen.

Vi har gymnasietema i detta nummer och erbjuder förstås en hel del läsning. Gymnasiefrågor som GY-25, regional dimensionering, övergång till språkinträdning, yrkeslärarintervju och om kompetensförsörjning. Vi har även dokumentation från någon föreläsning, en artikel från styrelsen som reflekterar kring etiska frågor men även om varför man ska vara medlem i vår förening. Ni hittar lite tankar om normer i samtalet och om AI och digitalisering. Det har florerat ett inlägg på

sociala medier om att det finns möjlighet att studera till studie- och yrkesvägledare på sex veckor – ja ni läste rätt – 6 veckor! Vi fick in en insändare som tyckt till angående detta. Bra med reaktioner så vi tar gärna emot flera synpunkter. Några har säkert sett att vi annonserat efter redaktionsmedlemmar och vill med anledning av det informera om att vi fått en hel del frågor om vad det innebär. Riktigt roligt så jag hoppas att vi kan återkomma och presentera några nya i redaktionen.

Julen är på gång – tiden flyger iväg och vi ser fram emot året 2025. Vill även flagga för SVF's årsmöte i mars månad så kom ihåg att anmäla er till det. Mer information och anmälningsuppgifter finns i tidningen. Observera att ni kan kombinera seminariedeltagande och årsmöte! Har nu i två år inför julen önskat att världen stillar sig (läs fred). Tyvärr har resultatet låtit vänta på sig och bedrövligheten känns det som om det bara förvärras så det är lätt att hamna i negativa tankar. Men alla kan göra något! I år sänds Musikhjälpen från Sundsvall nu i december och medel ska insamlas till att förebygga komplikationer och dödsfall i samband med förlossning. Också ett viktigt område! Det finns många som är i behov av stöd på många sätt och som behöver samtal och vägledning så därför önskar jag alla bra möten och samvaro i den utsträckning vi vill ha det. Önskar er alla en god läsning en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Agneta Söderlund
 chefredaktör

Tillsammans för en ökad attraktionskraft till yrkesutbildning

TEXT: DAVID SPAK FOTO: TINA HÄKKINEN

Torsdagen 10 oktober samlade Kompetensarena Stockholm, en samverkansarena för arbetsmarknadens parter, utbildningsväsendet, myndigheter och genom Storsthlm med region Stockholms kommuner, över 250 studie- och yrkesvägledare från olika verksamheter, från grundskola till vuxen- och eftergymnasial utbildning. Temat för dagen var yrkesutbildning och hur man kan möta arbetsmarknadens behov av yrkesutbildad arbetskraft. En väldigt angelägen fråga för många, inte minst då många branscher i samhället står inför stora behov av kompetensförsörjning.

Julika Lamberth, tillväxtchef på Region Stockholm, inledde dagen och berättade om konferensens tre huvudsakliga syften, att arbeta för en ökad attraktion till yrkesinriktad utbildning, att länets studie- och yrkesvägledare får ökad kunskap om yrkesutbildning och kännedom om de yrken som utbildningarna leder till samt att etablera kontakter mellan studie- och yrkesvägledare och bransch för att komma närmare varandra.

Korta seminariepass

Under dagen bjöds deltagarna på korta, men kärnfulla, presentationer från branschrepresentanter och representanter från Arbetsförmedlingen, Gymnasieantagningen Storsthlm och Skolverket. Sverige står inför ett stort behov av yrkesutbildad arbetskraft. David Finch från Arbetsförmedlingen berättade att svensk arbetsmarknad idag präglas av lågkonjunktur, varsel och att konkurser har ökat. Men när allt låter lite dystert berättade han också att det börjar ljusna, vilket kan ha ett samband med att räntorna håller på att sänkas.

– Under 2025 väntas ekonomin att stärkas och därmed väntas även arbetsmarknaden

att återhämta sig, säger Finch.

Arbetsförmedlingen kan också se att andelen arbetssökande som har fått ett jobb stegvis ökar.

Bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknad

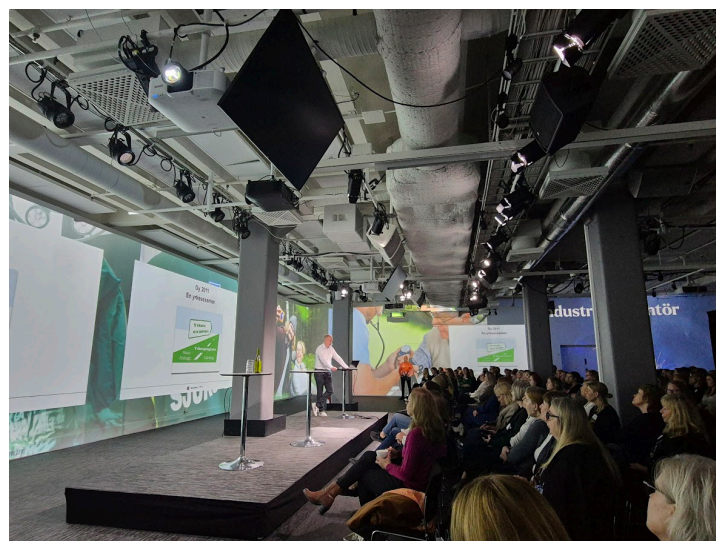
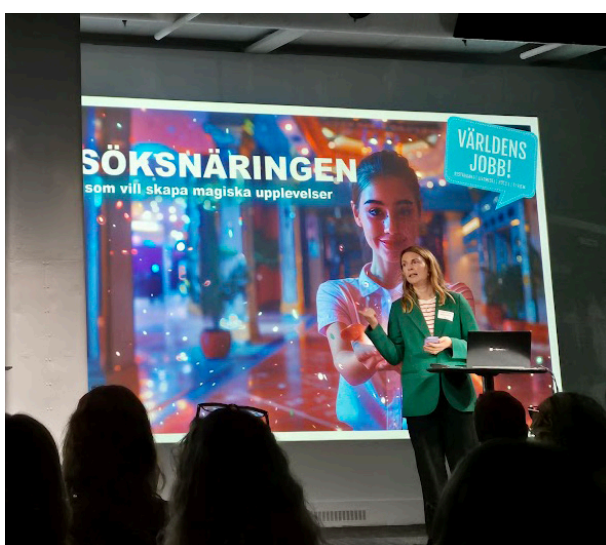
Skolverket, under dagen representerad av Agnes Duregård från analysavdelningen, inledde sin presentation med att det råder en matchningsproblematik på arbetsmarknaden. Den nyligen antagna reformen, som syftar till planering och dimensionering av gymnasial utbildning, ska leda till en bättre matchning mellan utbildningsutbud och arbetslivets behov av nya medarbetare.

– Det finns en stor andel personer som läser ett högskoleförberedande program på gymnasiet, men som inte går vidare till studier på högskola eller universitet, säger Duregård.

Ungefär 60 procent söker högskoleförberedande gymnasieprogram i förstahand, medan andelen förstahandssökande till yrkesprogram som efterfrågas av arbetsmarknaden är låg. Skolverkets generella bedömning är att andelen platser på högskoleförberedande program bör minska och andelen platser på yrkesprogram bör öka, vilket gäller hela landet.

Under 2025 väntas ekonomin att stärkas och därmed väntas arbetsmarknaden att återhämta sig

Men räcker det att bara ändra utbudet? Agnes Duregård menar att det även behövs en rad andra åtgärder.

– Branscherna har en viktig roll i arbetet. Det räcker inte att eleverna vill läsa en utbildning, de ska även vilja arbeta inom yrket utbildningen leder till. Det handlar om att skapa en yrkesattraktivitet. Man måste också främja förutsättningarna för att kunna arbeta med generell och individuell vägledning.

Låg andel sökande till yrkesprogram

I Stockholm är andelen elever som söker yrkesinriktade gymnasieprogram väldigt låg. Endast 18 procent av alla elever i region Stockholm, som är behöriga att söka till gymnasieskolan, har sökt ett yrkesinriktat gymnasieprogram. Andelen sökande har ökat, visserligen marginellt, till 21 procent, jämfört med 20 procent 2023. Totalt

är 5 118 elever antagna på yrkesinriktade gymnasieprogram i Stockholm, medan 22 241 elever är antagna till ett högskoleförberedande program, varav 31 procent till ekonomiprogrammet och 29 procent till samhällsvetenskapliga programmet. Det mest söka yrkesinriktade programmet är el- och energi.

– Vi kan inte se att tillgången till antalet gymnasieplatser är utmaningen. Utmaningen är att locka sökande och öka attraktiviteten för programmen. Vi måste visa på vad man kan bli och vad man kan jobba med efteråt, säger Anna Weinsjö, verksamhetschef Gymnasieantagen Storsthlm.

Anna Weinsjö berättade att det på årets gymnasiemässa på Stockholmsmässan kommer presenteras en nyhet. I år tar man nämligen ett steg i riktningen mot att stärka attraktiviteten för yrkesutbildning. Exakt vad nyheten består av återstår att se på årets gymnasiemässa som genomförs 19-21 november på Stockholmsmässan.

Under dagen deltog flera olika branscher, däribland Byggföretagen, Visita (besöksnäringen), Teknikföretagen, Fastighetsbranschens yrkesnämnd, Sveriges bagare och konditorer och vård- och omsorgscollege Stockholm.

Stockholms händigaste åttondeklassare korades i Sollentuna

TEXT: DAVID SPAK FOTO: ERIK JARÅKER, SOLLENTUNA KOMMUN

Under september genomförde tusentals åttondeklassare en webbtävling i yrkeskunskap. Det är det första momentet av den nationella tävlingen Yrkeskampen. En skoltävling för elever i årskurs 8 som syftar till att öka intresset för gymnasiala yrkesprogram. I region Stockholm deltog över 4 000 elever och över 180 klasser i webbtävlingen. Två av dessa skolor var Runbackaskolan och Sofielundsskolan i Sollentuna. Vägledaren har träffat studie- och yrkesvägledaren på Sofielundsskolan, Nathalie Björk Brandebo, som beskriver skolans arbete med att förbereda eleverna inför tävlingen.

– Eleverna har genomfört ett talangtest på www.dintalang.se och sedan har de fått läsa på om de olika yrkesprogrammen.

Sofielundsskolan har tidigare lyckats kvalificera sig till den nationella finalen, som då genomfördes i Helsingborg. Men utöver att läsa på om de tolv yrkesprogrammen och genomföra talangtest har eleverna även preppat sig på andra sätt.

– Vi har genomfört en lektion, som WorldSkills Sweden förberett med tillhörande lärarhandledning. En klass genomförde lektionen med sina mentorer och en klass genomförde lektionen med mig, säger Nathalie Björk Brandebo.

Årlig nationell tävling

Yrkeskampen är en årlig nationell tävling. Hela tävlingen genomförs i tre steg, en webbtävling, en regionsfinal och en nationell final. Regionsfinalen genomförs dock inte i hela landet, utan bara i några av landets regioner. Stockholm är en av regionerna och årets regionsfinal genomfördes i Sollentuna. Av de över 180 stockholmsklasserna som tävlade i webbtävlingen kvalificerade sig femton till regionsfinalen.

Den 15 oktober välkomnades klasserna till Arena Satelliten i Sollentuna där klasserna fick möta varandra i spännande och lekfulla tävlingsmoment.

Gymnasieelever från lokala gymnasieskolan dömde tävlingarna

Regionsfinalen var uppdelad i två moment, en tävling där alla femton klasser mötte varandra och en final där de tre bästa klasserna gjorde upp om en plats i den nationella finalen, som går av stapeln i Västerås i maj 2025. I den första delen av tävlingen var elever från el- och energiprogrammet på Rudbecks gymnasieskola, domare. I finalen dömde tre representanter från WorldSkills Sweden. Vinnare av regionsfinalen blev klass 8A från Noblaskolan i Täby, som efter rafflande finalmoment med bland annat inbakade flätor och blöjbyten, var först fram att trycka på den illröda knappen som avslutade finalen.

Branschtorg med interaktiva inslag

Utöver spännande tävlingar bjöd Sollentuna kommun tillsammans med företag och gymnasieskolor på ett bransch- och utbildningstorg med många intressanta och roliga interaktiva inslag.

Bland utställarna fanns Volvo Car, Bergstrands utbildningar, Vård- och omsorgscollege, JobbaFrisk, Vardaga, Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd (TYA), WorldSkills, NTI-gymnasiet och Byggföretagen. Besökarna kunde bland annat få provköra lastbil i en simulator, testa hjärt- och lungräddning eller få sitt blodsocker kontrollerat.

Näringslivet bjöds in till lunch och dialog om kompetensförsörjning

Förutom hundratals åttondeklassare så bjöds även representanter från näringslivet och branschorganisationer in till Arena Satelliten för lunch och dialog på temat "Framtidens medarbetare – samverkan för morgondagens kompetensförsörjning". Under lunchen fick deltagarna bland annat lyssna till Sollentuna

kommunfastigheter (SKAB) som berättade om hur de tillsammans med Kärrdalsskolan systematiserat samverkan mellan skola och arbetsliv.

Inspirationsdag om utbildning och arbete inom vårdbranschen

TEXT & FOTO: DAVID SPAK

Karolinska institutet. En stor aktör och institution för vård- och omsorgsutbildningar. Onsdagen 16 oktober samlades hundratals personer, främst studerande på gymnasiet vård- och omsorgsprogram, alla med en fantastisk framtid och stora möjligheter inom vård- och omsorg. Av de över 520 anmälda fanns även cirka 70 studie- och yrkesvägledare. Samtliga deltagare samlades i Aula Medica på Karolinska institutet i Solna för att ta del av den årliga Vård- och omsorgscollege-dagen (VOC-dagen).

Det huvudsakliga syftet med dagen är att synliggöra möjligheter inom vård- och omsorg och inspirera för framtiden. Lars Henningsohn, prefekt, CLINTEC Karolinska Institutet, inledde dagen genom att berätta om hans egen karriär, som började som undersköterska. Innan Lars Henningsohn blev av scenen överlämnade dagens två moderatorer Zandra Löfgren, projektledare och utvecklingsstrateg Region Stockholm

Aisha Amin en symbolisk skylt med texten ”Utbildning och arbetsliv i samverkan”.

Inspirationspass från arbetsliv och utbildning

Dagen bjöd fortsättningsvis på en inspirationsresa med flera korta, men kärnfulla föreläsningsspass som hölls av yrkesambasadorer, arbetsgivare och fackförbundet Kommunal. Under passen synliggjordes olika karriärvägar kopplade till utbildningar på yrkeshögskolan, röntgensjuksköterskeutbildningen och sjuksköterskeutbildningen. På scenen klev även Lena Jönsson upp, en av två utnämnda till årets yrkeslärare i Stockholmsregionen. Hon arbetar till vardags som vårdlärare på Kungsholmens västra gymnasium. Den andra läraren som fått utnämningen är Per Heed, som arbetar på Stockholms transport- och fordonstekniska gymnasium som simulatorlärare.

Dagen avslutades med möjlighet till mingel med utställare från arbetslivet och olika utbildningar. Det erbjöds även olika prova på-aktiviteter

Zandra Löfgren, Aisha Amin och Lars Henningsohn

VÅRD- OCH OMSORGSCOLLEGE STOCKHOLMSREGIONEN

Vård- och omsorgscollege är en certifierad samverkan mellan utbildning och arbetsliv.

Tillsammans erbjuder vi dig en kvalitetssäkrad vård- och omsorgsutbildning till undersköterska på våra certifierade skolor.

Vård- och omsorgsprogrammet öppnar karriärvägar! När du är färdigutbildad kan du antingen välja att jobba som undersköterska inom vård och omsorg eller läsa vidare på högskola, då du får med dig en yrkesexamen och högskolebehörighet.

Läs mer om utbildningen och hur du söker till oss på www.vocsthlm.se.

Titta gärna in på <https://www.framtid.se/yrke/underskoterska> för mer information om yrkesrollen undersköterska och om olika karriärvägar inom vård- och omsorg och hälso- och sjukvård.

Kontakt: Aisha Amin, Regional processledare
Vård- och omsorgscollege Stockholmsregionen

Mejl: aisha.amin@regionstockholm.se

Telefon: 08- 123 14 094

Nytt inom utbildning på gymnasienivå 2025

TEXT: LOTTA LINDSTRÖM

Vi fick en presentation av Ämnesbetygsreformen GY25 på Vägledarkalendariets konferens 26 september av undervisningsrådet Eva Ekstedt-Salzmänn från Skolverket. Hon inledde med att visa en kort film som Skolverket gjort för att berätta om GY25, filmen finns på Skolverkets webbplats om GY25. Ämnesbetyg kommer att ersätta kursbetyg och kurser kommer att övergå till nivåer istället. Det centrala innehållet i dagens kurser kommer att anpassas så att det följer en nivåvis progression. Förhoppningen är att detta ska leda till bättre långsiktigt lärande och mindre stress för elever och lärare. Ämnesbetygen som ersätter kursbetyg gäller:

- ✳ Gymnasieskolan
- ✳ Anpassade gymnasieskolan
- ✳ Komvux på gymnasienivå
- ✳ Komvux som anpassad utbildning på gymnasienivå

Nya uppdaterade ämnesplaner, programstrukturer, program, examensmål etc kommer att tas fram. Varje ämne kommer att få nivåbetyg som efter ämnets alla nivåer leder till ett slutligt ämnesbetyg. Det centrala innehållet kommer att justeras så att det kommer att följa en progression. Här är några exempel på nya benämningar:

- ✳ Svenska 1 blir Svenska nivå 1
- ✳ Engelska 5 blir Engelska nivå 1
- ✳ Matematik 4 blir Matematik fortsättning nivå 2
- ✳ Moderna språk 1 blir Moderna språk nybörjare nivå 1

Examen från de olika gymnasieprogrammen

För gymnasieexamen från högskoleförberedande program krävs betyget minst E i 2250

av 2500 gymnasiepoäng samt minst E i dessa ämnen:

- ✳ Svenska nivå 3
- eller svenska som andraspråk nivå 2
- ✳ Engelska nivå 2
- ✳ Matematik nivå 1b eller 1c
- ✳ Godkänt gymnasiearbete

För yrkeseexamen från yrkesprogram krävs betyget minst E i 2250 av 2500 gymnasiepoäng samt minst E i dessa ämnen:

- ✳ Svenska eller svenska som andraspråk nivå 1
- ✳ Engelska nivå 1
- ✳ Matematik nivå 1a
- ✳ Minst 400 godkända betyg från programgemensamma ämnena

Grundläggande behörighet

För grundläggande behörighet kommer det att krävas en gymnasieexamen även från yrkesprogram som innehåller antingen 2500 poäng eller 2700 eller 28000 poäng, beroende på valt program som innehåller:

- ✳ Svenska eller svenska som andraspråk nivå 3
- ✳ Engelska nivå 2
- ✳ Matematik nivå 1

Nya inriktningar och nya ämnen

Övriga förändringar i gymnasiet inför 2025 är att inriktningarna Anläggningsfordon och Mark och anläggning på Bygg och anläggningsprogrammet slås ihop till Mark och anläggning och Hantverksprogrammet ändrar namn till Frisör och stylistprogrammet och att de övriga inriktningar på HV blir rikskryterande utbildningar:

- ✳ Design och sömnadstekniska utbildningen
- ✳ Finsnickeriutbildningen

- ✳ Floristutbildningen
- ✳ Glashantverksutbildningen
- ✳ Guldsmetsutbildningen

Nya ämnen introduceras och spetsutbildningar permanentas

Exempel på nya ämnen: AI, Journalistiskt skrivande, Kreativt skrivande, Tillämpad psykologi, Retorik på engelska, Makt, normer och kön, Hälsa och välbefinnande, Solcellsmontering och Politik och hållbar utveckling. Några spetsutbildningar blir även permanenta:

- ✳ Humanistisk och samhällsvetenskaplig spets
- ✳ Matematik spets
- ✳ Naturvetenskaplig spets
- ✳ Teknikvetenskaplig spets

Nya namn på vissa program på anpassat gymnasium

Även Anpassat gymnasium får nya namn på programnamn:

- ✳ Programmet för fastighet och byggnation

- ✳ Programmet för handel och service
- Förändringarna ska ha bättre koppling till framtida yrkesliv.

Tätt samarbete mellan Skolverket och UHR

Skolverket samarbetar tätt med UHR inför alla dessa förändringar som ska genomföras. Det kommer att förekomma blandbetyg framöver med gamla och nya kurser/nivåer. Därför kommer individuella studieplaner bli superviktiga. Misstänker att studie- och yrkesvägledare framförallt på komvux men också på gymnasiet kommer få mycket att göra i och med GY25-reformen. Skolverket kommer att informera kontinuerligt om detta på sin webbplats och ha webinarier om detta.

Academy of Music and Business (AMB) är en riksrekryterande spetsutbildning inom musik som präglas av ett omfattande och unikt värdegrundsarbete.

AMB finns idag på två orter i Sverige:
Tingsryd, Småland
Vara, Skaraborg

SÖK TILL AMB!

www.ambsweden.com